

Wznowienie formatu Chiny – Japonia – Korea Południowa

Oskar Pietrewicz

Zorganizowany 26–27 maja br. w Seulu pierwszy od niemal pięciu lat szczyt z udziałem premierów Chin i Japonii oraz prezydenta Korei Płd. (CJK) był poświęcony przede wszystkim zacieśnieniu współpracy gospodarczej. Powrót do tego formatu umożliwiło złagodzenie napięć między trzema państwami. Wyraźna rozbieżność stanowisk w sprawie bezpieczeństwa regionalnego i globalnego między Chinami a Japonią i Koreą Płd. pozostaje najpoważniejszym ograniczeniem trójstronnej współpracy. Dwaj sojusznicy USA uznają jednak, że dialog z ChRL może przysłużyć się realizacji ich interesów ekonomicznych i deeskalacji napięć.

Dotychczasowy charakter współpracy. Dialog CJK został zainicjowany w 2008 r. w odpowiedzi na światowy kryzys finansowy i miał pomóc w ożywieniu współpracy gospodarczej między trzema państwami. Format zakładał coroczne spotkania premierów ChRL i Japonii oraz prezydenta Korei Płd., jak też rozmowy ministrów wybranych resortów. Liczne spory zaburzyły cykliczność trójstronnego dialogu szefów rządów i ministrów spraw zagranicznych (spotkania sektorowe odbywały się regularnie). Przerwa od poprzedniego szczytu w Chengdu w 2019 r. była spowodowana [sporami historycznymi i handlowymi Japonii z Koreą Płd.](#), pogłębieniem [rywalizacji USA z Chinami](#) i pandemią COVID-19. Wcześniej, tj. w latach 2013–2014 i 2016–2017, spotkania szefów rządów CJK nie odbyły się przede wszystkim ze względu na sprzeciw ChRL i Korei Płd. wobec wizyt premiera Japonii Abe Shinzo w świątyni Yasukuni, upamiętniającej m.in. japońskich zbrodniarzy wojennych. Przeszkodami były też zaognienie chińsko-japońskiego sporu terytorialnego o wyspy Senkaku/Diaoyu na Morzu Wschodniochińskim oraz [napięcia między Chinami a Koreą Płd.](#) dot. rozmieszczenia na jej terytorium amerykańskiego systemu przeciwrakietowego THAAD.

Wznowienie rozmów CJK umożliwiła [poprawa stosunków Japonii z Koreą Płd.](#) po 2022 r. Mimo początkowego sceptycyzmu Chiny zgodziły się wrócić do formatu w reakcji

na [pogłębioną kooperację USA ze swoimi azjatyckimi sojusznikami](#). Dzięki zabiegom Korei Płd. w listopadzie ub.r. w Busanie doszło do spotkania ministrów spraw zagranicznych państw CJK. Jego następstwem był 9. szczyt w Seulu, w którym wzięli udział premier Chin Li Qiang, premier Japonii Kishida Fumio i prezydent Republiki Korei Yoon Suk-yeol.

Gospodarka. Priorytetowe znaczenie współpracy gospodarczej w ramach formatu CJK wynika z globalnego znaczenia trzech rynków (odpowiadają za 25% światowego PKB i 20% światowego handlu) i skali ich wzajemnych obrotów towarowych. ChRL jest największym partnerem handlowym Japonii i Korei Płd., a firmy z tych trzech państw są silnie powiązane w ramach globalnych łańcuchów wartości. We wspólnej deklaracji szefowie rządów CJK położyli nacisk na kooperację w obszarach gospodarki i handlu, zrównoważonego rozwoju (w tym reagowania na zmiany klimatu), zdrowia publicznego, nauki i technologii, reagowania na katastrofy naturalne i kontaktów międzyludzkich. Zapowiedzieli wznowienie negocjacji na temat trójstronnej umowy o wolnym handlu (FTA) negocjowanej od 2012 r. i wdrażanie [Regionalnego Kompleksowego Partnerstwa Gospodarczego \(RCEP\)](#). Chiny i Korea Płd. zadeklarowały powrót do rozmów na temat poszerzenia ich dwustronnej FTA o usługi i wznowienie prac komitetu ds. współpracy inwestycyjnej. Ogłosiły też decyzję

BIULETYN PISM

o uruchomieniu dialogu w sprawie bezpieczeństwa dostaw materiałów i komponentów z ChRL dla południowo-koreańskiego przemysłu.

Współpraca gospodarcza może jednak napotykać przeszkody. Dla Japonii i Korei Płd. największymi utrudnieniami są bariery pozataryfowe ChRL, nieuczciwa konkurencja ze strony chińskich firm w kraju i za granicą oraz kradzież własności intelektualnej. Mimo starań Japonii Chiny nie zgadzają się na zniesienie zakazu importu owoców morza, wprowadzonego w odpowiedzi na wypuszczenie w ub.r. do oceanu radioaktywnej wody z japońskiej elektrowni w Fukushima. Ponadto Japonia i Korea Płd. częściowo ulegają presji USA, by ograniczyły kontakty gospodarcze z ChRL. Dotyczy to m.in. przenoszenia inwestycji w sektorze nowoczesnych technologii z Chin do USA i [budowy koalicji](#) ograniczającej zdolności ChRL do [produkcji najbardziej zaawansowanych chipów](#).

Bezpieczeństwo. Kwestie bezpieczeństwa w trójstronnej deklaracji szefów rządów CJK zostały ujęte ogólnikowo. To odzwierciedla wyraźne rozbieżności stanowisk w tej dziedzinie między Chinami a Japonią i Koreą Płd. Komunikat nie nawiązywał bezpośrednio do sytuacji w Cieśninie Tajwańskiej oraz na morzach Południowo- i Wschodniochińskim. Zabrakło wskazania na [rozwój potencjału nuklearno-rakietowego KRLD](#) jako źródło niestabilności w regionie oraz – obecnego w deklaracjach z poprzednich szczytów – zobowiązania przywódców CJK do działań na rzecz denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego. Zamiast tego strony potwierdziły swoje indywidualne stanowiska w kwestii pokoju i stabilności ([priorytet ChRL](#)), denuklearyzacji ([priorytet Korei Płd.](#)) i japońskich obywateli porwanych przez KRLD na przełomie lat 70. i 80. XX w. (priorytet Japonii). Dokument nie zawierał też wzmianek o wojnie na Ukrainie, co wynika z odmiennego podejścia stron do tego konfliktu – [Japonia i Korea Płd. popierają Ukrainę](#), a [Chiny Rosję](#).

Sporne sprawy między Chinami a Japonią i Koreą Płd. wybrzmiały podczas spotkań dwustronnych. Kishida w rozmowie z Li wyraził zaniepokojenie destabilizującymi działaniami ChRL na morzach Południowo- i Wschodniochińskim oraz represjami w [Hongkongu](#) i [Sinciangu](#). Oceniał też krytycznie współpracę militarną ChRL z Rosją w sąsiedztwie Japonii. Kishida podkreślił znaczenie stabilności w Cieśninie Tajwańskiej dla bezpieczeństwa międzynarodowego, sugerując, że nie służą temu chińskie ćwiczenia wojskowe wokół Tajwanu. Z kolei Yoon zaapelował do Li, aby Chiny wywierały większą presję na Koreę Płn. w celu spowolnienia rozwoju jej programów jądrowego i rakietowego oraz ograniczenia [północnokoreańskiej współpracy z Rosją](#). Zastrzeżenia Korei Płd. budzi też odsyłanie przez ChRL uciekinierów z KRLD do

ich państwa. Z kolei Li deklarował sprzeciw Chin wobec polityki „formowania bloków”, co odzwierciedlało krytyczny stosunek do współpracy Japonii, Korei Płd. i USA.

Spotkania dwustronne służyły też złagodzeniu napięć Chin z Japonią i Koreą Płd. Zapowiedziane podczas spotkania Yoona z Li ustanowienie mechanizmu regularnych konsultacji przedstawicieli ministerstw spraw zagranicznych i obrony ma usprawnić dialog w kwestiach regionalnego bezpieczeństwa. Premierzy Chin i Japonii ograniczyli się do deklaracji o utrzymaniu kanałów komunikacji na wszelkich szczeblach, włącznie z najwyższym, w celu budowy „stabilnych i konstruktywnych” relacji dwustronnych.

Wnioski i perspektywy. Przywrócenie dialogu na szczycie między Chinami, Japonią i Koreą Płd. świadczy o nastawieniu stron na współpracę, która ma przynieść korzyści ekonomiczne i zmniejszać ryzyko poważnych sporów, wynikających z silnych wzajemnych rozbieżności. Potencjał do zaognienia napięć między państwami pozostaje jednak znaczny, co może zaburzyć ciągłość spotkań formatu CJK. Trudności mogą powstać w relacjach nie tylko Korei Płd. i Japonii z Chinami, lecz także między tymi dwoma pierwszymi państwami (koncyliacyjna polityka Yoona wobec Japonii jest krytykowana przez opozycję, [wzmocnioną po wyborach parlamentarnych](#)).

Poza utrzymaniem współpracy gospodarczej, zwłaszcza w sektorze nowoczesnych technologii, Chinom zależy na osłabianiu kooperacji Japonii i Korei Płd. z USA. Oferując sąsiadom perspektywę korzyści gospodarczych, ChRL reaguje na amerykańskie próby ograniczania chińskich wpływów w regionie poprzez sieć porozumień, takich jak USA – Japonia – Korea Płd., [USA–Japonia–Filipiny i AUKUS](#).

Japonii i Korei Płd., podobnie jak [Francji](#) i [Niemcom](#), może zależeć na utrzymaniu regularnego dialogu z ChRL wobec niepewności co do wyniku tegorocznych wyborów prezydenckich w USA. Zwycięstwo Donalda Trumpa mogłoby oznaczać, że nowa administracja, dążąc do zmniejszenia deficytu handlowego, będzie np. nakładać cła na handel nie tylko z ChRL, lecz także z sojusznikami. Mogłoby to skłonić Japonię i Koreę Płd. do zdynamizowania starań na rzecz zacieśnienia więzi gospodarczych z Chinami, w tym trójstronnej FTA.

W sferze bezpieczeństwa można się spodziewać dalszego pogłębiania rozbieżności stanowisk między Chinami a Japonią i Koreą Płd. Kilka dni po szczycie przedstawiciele tych dwóch ostatnich państw i USA zapowiedzieli przeprowadzenie nowych manewrów „Freedom Edge” latem br. i powołanie do końca roku instytucji koordynującej współpracę trzech państw. Antagonizmy w ramach CJK wzmocni również zacieśnienie więzi chińsko-rosyjskich i przyzwolenie ChRL na dalsze zbrojenia KRLD.